

กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน A Paradigm for Academic Administration of Basic Education School in Disruption Period

สายไหม การประดับ*

Saimai Panpradub

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

Department of Educational Administration, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000 Thailand

*Corresponding author E-mail: saimaipanpradub@gmail.com

(Received: October 1 2022; Revised: November 14 2022; Accepted: November 17 2022)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบกระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและแบบสอบถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน ใช้เทคนิคการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายและการวางแผน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและวางแผนสนับสนุนงบประมาณ การสร้างเป้าหมายร่วมกันและความเข้าใจการดำเนินงานทางวิชาการทั้งสถานการณ์ปกติและฉุกเฉิน สร้างศูนย์กลางประสานงานและเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้คำปรึกษาด้านการศึกษา พัฒนารูปแบบ ระบบงาน ฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศ หรือนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการจากภายในสถานศึกษาสู่ชุมชน 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะ พัฒนาพหุปัญญา สร้างประสบการณ์ การบ่มเพาะนิสัยและคุณธรรม ปรับเปลี่ยนบทบาทวิธีการจัดการเรียนรู้ การบริหารชั้นเรียนที่หลากหลายและสามารถจัดได้ตามสถานการณ์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนและมีอิสระในการแสวงหาการเรียนรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบใหม่ กระบวนการวิจัย การออกแบบสื่อหรือนวัตกรรม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเครือข่ายอาสาสมัครร่วมพัฒนาทักษะของผู้เรียน พัฒนาทักษะใหม่ที่แตกต่างจากเดิมเพื่อสร้างผลลัพธ์ในบริบทงานที่เปลี่ยนไป เป็นผู้รอบรู้ มองการณ์ไกล และขับเคลื่อนงานวิชาการแบบใหม่ต่อการจัดการศึกษาในยุคพลิกผัน 4) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย สถานศึกษามีการวัดและการประเมินผลที่สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนทั้งทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ มีการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน หลากหลาย และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ สถานศึกษามีการดำเนินงานเชิงรุก รวมถึงมีช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะหรือผลสะท้อนกลับต่อการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : กระบวนทัศน์, การบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ยุคพลิกผัน

Abstract

The purpose of this study was to find out a paradigm for academic administration of basic education school in disruption period which applied Ethnographic Delphi Future Research to be the instrument for data collecting. There were an unstructured interview and a questionnaire by using 17 experts. Techniques for selecting experts were the purposive sampling according to the specified criteria;

The results of this research found that a paradigm for academic administration of basic education school in disruption period composed of 4 dimensions. 1) In terms of policy and planning consisted of planning the policy, supporting the budget, creating common goals and understanding academic operations in both normal and emergency situations, coordinating center and increase communication channels for educational consulting, developing work model, databases, information systems or innovations for modern teaching and strengthening academics from within the school to the community. 2) In terms of learning management consisted of development and improvement of teaching styles and methods to develop the learners' skills and multiple intelligences, cultivating of habits and virtues, changing the role of teaching and learning management methods according to the situation. Learners have the opportunity to study both inside and outside the school by their own. 3) Personnel promotion and development consisted of developing knowledge and skills in teaching to support the student. Transferring the new knowledge, research process or designing the innovation, learning society and a network of volunteers to help develop learners' skills to produce results in a new context. Being knowledgeable and vision to develop a modern academic management style in the disruption period. 4) Supervision, monitoring and evaluation consisted of the proactive operations in supervision. School has measurements and assessments that reflect learners' success in terms of academic skills, life skills, and career skills which designed to be standardized, versatile and flexible according to the situation. School works in proactive and listen to suggestions or feedback on educational management.

Keywords : Paradigm, Academic Administration, Basic Education School, Disruption Period

บทนำ

นับตั้งแต่การประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องและบูรณาการ รัฐบาลได้กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยได้กำหนดเป็น 6 ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) และจากสัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology) ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้มีความทันสมัย สะดวกสบายและรวดเร็ว ครอบคลุมทุกอย่าง ทั้งการเดินทาง การสื่อสาร ความบันเทิง และอีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีวิกฤตการณ์เกิดโรคระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลก ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ ผังรากลึกลงไปในระบบความคิดของผู้คนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ความไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิตนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา วิกฤตโรคระบาดจึงเป็นตัวเร่งสำคัญ ผ่นวกกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศ ทำให้ความเป็นโลกาภิวัตน์ดำเนินไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น จนทำให้เกิดภาวะพลิกผัน (disruption period) หรือภาวะการไม่หยุดนิ่งของการพัฒนาขึ้น (นพดล เจนอักษร, มัทนา วังนอมศักดิ์ และนุชนรา รัตนศิริประภา, 2564: 51)

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในทุก ๆ ด้าน มนุษย์พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาของแต่ละยุคสมัยและทำให้ชีวิตมีคุณภาพดีขึ้น ซึ่งมีทั้งด้านที่เป็นประโยชน์ และโทษ หากมนุษย์นำไปใช้ขาดจริยธรรมรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือใช้ไปเพื่อประโยชน์ของคนเพียงบางกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม ซึ่งประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรม ดังนั้นการสร้างและใช้เทคโนโลยีจึงต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตมนุษย์ ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดวิกฤต COVID-19 ถือเป็นตัวเร่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เข้าสู่ยุคดิจิทัลได้เร็วและขยายวงกว้างขึ้น จะเห็นว่าปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เริ่มเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในเกือบจะทุกด้าน เช่น การเป็นผู้ช่วยอัจฉริยะบนสมาร์ตโฟน อย่าง Siri, Alexa และ Google Assistant การดูหนังฟังเพลงบนดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่าง Netflix หรือ Youtube รถยนต์

ไร้คนขับอย่าง Tesla หรือจะเป็นการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook, Line, Zoom การมีผู้ช่วยดิจิทัลในการรักษาโรคอย่าง Google Deepmind Health ธุรกิจเทคโนโลยีเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มี AI อยู่เบื้องหลังในการทำงานเพื่อคอยเก็บและประมวลผลข้อมูลของผู้ใช้บริการอยู่ตลอดเวลา และทำให้บริษัทเหล่านี้ได้ข้อมูลของผู้บริโภคเป็นจำนวนมากหรือที่เราเรียกว่า Big Data ที่ป้อนให้ AI สามารถนำไปใช้คาดเดาพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างแม่นยำขึ้น หรือเรียกได้ว่าฉลาดขึ้น เห็นได้ชัดว่าหลังจากนี้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่แทบจะทั้งหมดขับเคลื่อนผ่าน OTT (Over The Top) ด้วยการเปิดให้บริการฟรีของบริษัทใหญ่ ๆ ในโลก เช่น Youtube, Line, Facebook, Alibaba, Lazada, Shopee ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าบริการ OTT จะเป็นตลาดที่เติบโตเร็วที่สุดของประเทศไทย จะเห็นว่าคนไทยตอบรับกับวิถีชีวิตแบบดิจิทัลนี้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล ทั้งด้านเศรษฐกิจของคนไทยทางด้านสังคม วัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563)

เมื่อพิจารณาทางการศึกษาของนักเรียนในปัจจุบันตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัยแสดงให้เห็นถึงการเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ชีวิตส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เป็นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ทีวีไอเกมส์ กล้องถ่ายภาพ โทรศัพท์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มากมายในยุคดิจิทัล เมื่อวิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อในทุกด้าน รวมถึงทางการศึกษาซึ่งปัจจุบันระบบการศึกษาไทยพบปัญหาและเกิดความท้าทายในหลายประเด็น เช่น มาตรฐานการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ค่านิยมต่อการศึกษา คุณภาพผู้สอน เป็นต้น การเตรียมความพร้อมและการปรับตัวหรือการออกแบบมาตรการวิธี หรือกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงถือเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าเป็นภาคธุรกิจที่ไม่สามารถแข่งขันหรือเตรียมความพร้อมได้ทันทั่วทั้งก็ต้องปิดตัวลง เบื้องต้นที่พบมีโรงเรียนภาคเอกชนปิดตัวหลายแห่งซึ่งเกิดจากวิกฤตและผลกระทบในช่วงเวลาที่ผ่านมาจึงถือเป็นยุคพลิกผันที่สถานศึกษาภาครัฐต้องรีบปรับตัวและคงหนีไม่พ้นจากผลกระทบดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้นการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาจึงเป็นงานอันดับแรกที่สำคัญ เพราะเป็นงานที่พัฒนานักเรียนทุกด้านโดยตรง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีทิศทางการบริหารที่พร้อมรับมือ และสามารถพัฒนาการศึกษาไทยไปพร้อมกับพัฒนากำลังคนของประเทศสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องมีการแสวงหาทิศทาง แนวทาง รวมถึงกระบวนการขั้นตอนในการบริหารงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทราบกระบวนการขั้นตอนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน

สมมติฐานการวิจัย

กระบวนการจัดการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนพิถีพิถัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการศึกษา คือ ปี พ.ศ.
2563 - 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต โดยใช้เทคนิค
การวิจัยแบบอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Future
Research) ที่มีการศึกษาข้อมูลตัวอย่างเดียว โดยศึกษาข้อมูลหมาย
หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดย
ครอบคลุมเนื้อหาในประเด็น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
กระบวนการจัดการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
การวิจัยเชิงอนาคต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง
(Purposive sampling) ศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีการทดลอง
(The One - shot, Non - Experimental Case Study)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
(unstructured interview) สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
17 ท่าน สำหรับ EDFR รอบที่ 1 และใช้แบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ (5 - rating scale questionnaire) สำหรับ
EDFR รอบที่ 2 และรอบที่ 3

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทราบกระบวนการจัดการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน
ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. เก็บข้อมูลรอบที่ 1 ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์
ด้วยตนเองใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured
interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดคำถามไว้แน่นอน
แต่กำหนดแนวคำถามหรือหัวข้อสัมภาษณ์เท่านั้น ผู้สัมภาษณ์
สามารถปรับเปลี่ยนคำถามได้ตามสถานการณ์ เพื่อให้ได้กระบวนการ
จัดการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน
ที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นในอนาคต

2. เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์
ในประเด็นต่าง ๆ ในทุกประเด็นที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
ได้ให้ความคิดเห็น แล้วนำประเด็นเหล่านั้นไปสร้างแบบสอบถาม
แบบมาตราส่วนประมาณค่าใช้ในการเก็บข้อมูลในการทำ EDFR
รอบที่ 2 ต่อไป

3. การเก็บข้อมูลรอบที่ 2 นำแบบสอบถามไปเก็บ
ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม พิจารณาประเมินค่าโอกาส
ความเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นในประเด็นต่าง ๆ

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วน
ประมาณค่ามาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบ
ด้วยวิธีการเชิงสถิติเพื่อแสดงตำแหน่งค่าฐานนิยม (Mode) ค่า
มัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญสำหรับ
การทำ EDFR รอบที่ 3 สำหรับ EDFR รอบที่ 3 ถ้าความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญใน EDFR รอบที่ 2 มีความเป็นฉันทามติ (Consensus)
ทุกข้อคำถามก็ไม่ต้องดำเนินการ EDFR รอบที่ 3 ต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(rating scale) 5 ระดับ ในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ที่กำหนดระดับ
ค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักดังต่อไปนี้

ระดับ 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกระบวนการจัดการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน
น้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกระบวนการจัดการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันน้อย
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกระบวนการจัดการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน
ปานกลาง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกระบวนการจัดการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันมาก
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกระบวนการจัดการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน
มากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

5. การเก็บข้อมูลรอบที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
กับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ซึ่งจะทำให้รับทราบข้อมูลย้อนกลับเชิงสถิติ
ที่เป็นกลุ่มรวมและเป็นคำตอบของตนเอง เพื่อให้ความคิดเห็น
เหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและให้
แต่ละท่านได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
รอบที่ 1 ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

2. นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ตรวจสอบความสอดคล้อง
ของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติ เพื่อแสดงตำแหน่งของค่าต่ำสุด
สูงสุด ค่าฐานนิยม ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ทั้งนี้
พิจารณาจากคำตอบที่ได้ว่ามีความเป็นฉันทามติ (Consensus)
ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษามากพอแล้วหรือยัง

3. นำผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยถือเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ค่ามัธยฐานที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบโดยพิจารณาจากค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม มีค่าไม่เกิน 1 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.5

นำข้อมูลมาใช้ในการคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่ามัธยฐาน (Median: Mdn) คือ ค่ากลางของข้อมูลที่อยู่ตรงกลางของข้อมูลทั้งหมดที่ได้นำมาเรียงลำดับไว้

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ค่ามัธยฐาน 1.50 - 2.49 หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย

ค่ามัธยฐาน 2.50 - 3.49 หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง

ค่ามัธยฐาน 3.50 - 4.49 หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก

ค่ามัธยฐาน 4.50 - 5.00 หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

2. ค่าฐานนิยม (Mode: Mo) คือ ค่าความถี่ของระดับคะแนนจาก 1-5 ของแต่ละข้อ ระดับคะแนนใดที่มีค่าความถี่มากที่สุด ถือเป็นค่าฐานนิยมของข้อนั้น ในกรณีข้อใดมีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนนั้นอยู่ติดกันจะถือเอาค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองเป็นฐานนิยมของข้อนั้น ส่วนกรณีข้อใดมีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนไม่อยู่ติดกันจะถือว่าระดับคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของข้อนั้น

นำค่าฐานนิยมที่คำนวณได้มาหาค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม โดยผลต่างต้องมีค่าไม่เกิน 1 จึงถือว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน

3. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ได้จากการคำนวณหาค่าความแตกต่างของควอไทล์ที่ 1 และ ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐาน (median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญใน EDFR รอบที่ 1 เพื่อทราบภาพรวมกระบวนการที่ศูนย์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) เกี่ยวกับกระบวนการที่ศูนย์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตอบได้อย่างอิสระ ตามแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญคนอื่นดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการที่ศูนย์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันในด้านนโยบายและการวางแผนว่า การบริหารงานวิชาการในยุคพลิกผันจะแตกต่างจากเดิม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านช่วงดิจิทัลไลเซชัน (Digitalization) ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มหาวิทยาลัยหรือสถาบันทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรต้องปรับเปลี่ยนพร้อมกับการพัฒนา โดยมีข้อมูลบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Science) มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในทุกด้าน เพื่อเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและปรับเปลี่ยนการบริหารงานวิชาการในยุคพลิกผันให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ในด้านนโยบาย และการวางแผนสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาในทุกช่วงวัย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานรอบด้าน ศึกษาความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างเป้าหมายร่วมกัน นำข้อมูลสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่มาวางแผนให้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษา มีฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่ทันสมัยรอบด้าน สามารถนำไปใช้ในการกำหนด วางแผน และสนับสนุนงบประมาณทางการศึกษาที่ทันสมัยและหลากหลาย มุ่งเน้นพัฒนาทักษะของผู้เรียน มีนวัตกรรม สื่อหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยลดขั้นตอนการทำงาน อำนวยความสะดวก และใช้ในระบบงานมากขึ้น สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่ในการจัดการศึกษา และปรับรูปแบบการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนที่เปลี่ยนไปตามเป้าหมายและยุคสมัยใหม่ มีระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่ทันสมัย เข้าถึงง่าย และสามารถตรวจสอบได้ มีศูนย์กลางประสานงานให้คำปรึกษาด้านการศึกษาสำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปที่มีความสะดวกและรวดเร็ว สถานศึกษา

มีการเชื่อมโยงงานวิชาการกับงานอื่น ๆ ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เกิดจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดทิศทาง เป้าหมายและพัฒนาศึกษา มีโครงการวิจัยหลากหลายที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จ และสามารถนำผลการวิจัยทางการศึกษามาพัฒนาหรือแก้ปัญหา และเผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษามีการวางแผนงานด้านวิชาการไว้พร้อมรับสถานการณ์ปกติและฉุกเฉิน มีคู่มือและแนวปฏิบัติการดำเนินงานทางวิชาการที่ชัดเจนและมีความหลากหลายเชิงการปฏิบัติ โดยผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน และเพิ่มช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายสำหรับนักเรียนและประชาชนให้ง่ายและสะดวกมากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการจากภายในสถานศึกษาสู่ชุมชนอย่างกว้างขวาง

“ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาทั้งในส่วนของผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ ต้องมีกรอบความคิด ทศนคติ วิสัยทัศน์ที่จะทำให้ได้กระบวนการทัศน์ใหม่ทางด้านงานวิชาการเป็นที่ยอมรับและมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง จึงจะทำให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้” (ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 13, 24 กุมภาพันธ์ 2564)

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเห็นว่าการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ พัฒนาทั้งด้านความเก่ง ความสามารถ เพื่อให้แก่นักเรียนมีทักษะชีวิตที่จำเป็น มีทักษะอาชีพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยไม่ได้มุ่งเฉพาะเจาะจงเพื่อทำให้คะแนน O-NET สูงอย่างเดียว ผู้เรียนต้องมีความสามารถพร้อมพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ได้ด้วย อีกทั้งต้องพัฒนาด้านความดีควบคู่ไปด้วยกัน การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันในด้านการจัดการเรียนการสอนควรมีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย แปลกใหม่ และทันสมัย มีแหล่งเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับใช้จัดการเรียนการสอน มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนได้สะดวก รวดเร็ว มีนวัตกรรม การผลิตสื่อ และความรู้ทางด้านการจัดการเรียนการสอนทันสมัย มีการวัดและการประเมินผลที่สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียน ทั้งทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ มีการปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่บ่มเพาะนิสัยและคุณธรรมที่ดีให้ผู้เรียนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีกระบวนการสอนแบบผสมผสานสู่การพัฒนาพหุปัญญา มีการออกแบบและปรับปรุงการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้มาตรฐาน หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ครูจัดการเรียนการสอนที่พัฒนา

ทักษะ สร้างประสบการณ์โดยตรง ครูปรับเปลี่ยนบทบาทวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ จากผู้สอนเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ (Coaching) ให้แก่ผู้เรียน ครูสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย ครูมีวิธีการสอนที่เน้นสร้างประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติหรือการทดลองให้กับผู้เรียน ครูสามารถจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการบริหารชั้นเรียนที่หลากหลาย สามารถจัดการเรียนการสอนได้ในทุกสถานการณ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้ ลดการบรรยาย ลดการเรียนหน้าจอบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียน พัฒนาศักยภาพและทักษะที่สนใจได้ หลากหลาย สนับสนุนให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสวงหาการเรียนรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเองมากขึ้น

“ในยุคพลิกผันสถานศึกษาต้องปรับกระบวนการทัศน์ทั้งเรื่องสื่อการเรียนรู้ที่ควรต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ และการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา” (ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 10, 29 เมษายน 2564)

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันในด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เห็นว่าปัจจุบันความเป็นพลวัตของโลกเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ทั้งด้าน Digital Disruption สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ครั้งใหญ่ของโลก การศึกษาจึงต้องปรับตัว เพื่อพัฒนาให้คนสามารถเตรียมความพร้อมอยู่ในโลกอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการศึกษาคงไม่ใช่แบบเดิม ต้องปรับตัวใหม่ให้สามารถก้าวข้ามสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นระบบใหญ่ที่จะต้องปรับและนำระบบการศึกษาอื่น ๆ ให้เปลี่ยนแปลงไปด้วย สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้การศึกษาสามารถปรับตัวได้เร็วและทันเหตุการณ์ คือ คุณครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ถ้าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ก็ต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพคุณครู เร่งปรับตัวบุคลากรในองค์กรเพื่อ Reskill และ Upskill อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันในด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาควรมีผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและเป็นหลักในการขับเคลื่อนงานวิชาการ มองการณ์ไกล มีความรอบรู้ และบริหารเชิงพื้นที่ มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มีมุมมองและมีวิธีการบริหารจัดการแบบใหม่ต่อการจัดการศึกษาในยุคพลิกผัน เป็นก้นวัดและพัฒนารูปแบบการบริหารให้ทันสมัย เพื่อขับเคลื่อนองค์กรก้าวเข้าสู่โลกยุคใหม่ ส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบ สร้าง สื่อ นวัตกรรม แพลตฟอร์ม หรือรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ พัฒนา และส่งเสริมทักษะให้แก่ครูและบุคลากรของสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการเรียน

การสอนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ที่มี นำมาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบใหม่และทันสมัย ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมตามการจัดการเรียนรู้ มีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการสร้างเครือข่ายและอาสาสมัครร่วมพัฒนาทักษะเฉพาะด้านของผู้เรียน เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่ทันสมัย สร้างทักษะใหม่ที่แตกต่างจากเดิมให้กับบุคลากร เพื่อสร้างผลลัพธ์ในบริบทที่เปลี่ยนไป

“สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การศึกษาสามารถปรับตัวได้เร็วและทันเหตุการณ์ คือ คุณครู ถ้าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาก็ต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพคุณครู โดยการจะพัฒนาคุณภาพคุณครูปัจจุบันต้องมีทั้งการเสริมและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับคุณครูที่จะสามารถพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ เกิดวิธีการจัดการเรียนการสอนและทักษะที่หลากหลายและแปลกใหม่ เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ต้องมีการบริหารชั้นเรียนที่ไม่ใช่ห้องเรียนสี่เหลี่ยมเท่านั้น สามารถจัดการเรียนการสอนได้แม้จะมีโรคระบาด คุณครูต้องมีความพร้อมและพลังในการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียน” (ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 7, 24 พฤษภาคม 2564)

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันในด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล เห็นว่าแนวโน้มของการบริหารงานวิชาการในปัจจุบันน่าจะมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ของยุควิถีชีวิตใหม่แห่งการเรียนรู้ (New Normal) รวมถึงสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ต้องปรับกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการในด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ดังนี้ สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการตามสถานการณ์และสภาพบริบทของสถานศึกษา มีระบบการนิเทศที่ได้มาตรฐาน และทันสมัย ผู้บริหารมีการดำเนินงานเชิงรุกในการนิเทศ การกำกับ ติดตามและประเมินผลรอบด้าน และทันสมัย สถานศึกษามีช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะหรือผลสะท้อนกลับต่อการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีช่องทางหลากหลายในการนำเสนอผลงานของสถานศึกษา ครู และผู้เรียน และสามารถนำผลสะท้อนกลับมาพัฒนา มีการกำหนดผู้นิเทศที่ต้องเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการนิเทศติดตาม และส่งเสริมบรรยากาศการนิเทศเป็นแบบกัลยาณมิตร มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมกับการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่

“กระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคพลิกผันควรเริ่มต้นโดยการเปลี่ยนวิธีคิด ทัศนคติต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นอนาคตของผู้เรียน มีการวัดและประเมินผลที่สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนทั้งทักษะวิชาการ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ” (ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2, 2 มีนาคม 2564)

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (analysis and synthesis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีประเด็นที่เป็นแนวโน้มเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายและการวางแผน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล แล้วนำมาพัฒนาและสร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ที่มีโครงสร้างมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) เพื่อนำส่งช่องทางอิเล็กทรอนิกส์และไปรษณีย์กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับรอบที่หนึ่งแสดงความคิดเห็นในรอบที่ 2 แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้ กระบวนการทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการวางแผน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและวางแผน สนับสนุนงบประมาณ การสร้างเป้าหมายร่วมกันและความเข้าใจ การดำเนินงานทางวิชาการทั้งสถานการณ์ปกติและฉุกเฉิน สร้างศูนย์กลางประสานงานและเพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้คำปรึกษาด้านการศึกษา พัฒนารูปแบบ ระบบงาน ฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศ หรือนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการจากภายในสถานศึกษาสู่ชุมชน

ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะพัฒนาพหุปัญญา สร้างประสบการณ์ การบ่มเพาะนิสัยและคุณธรรมปรับเปลี่ยนบทบาทวิธีการจัดการเรียนรู้ การบริหารชั้นเรียนที่หลากหลายและสามารถจัดได้ตามสถานการณ์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนและมีอิสระในการแสวงหาการเรียนรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบใหม่ กระบวนการวิจัย การออกแบบสื่อหรือนวัตกรรม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเครือข่ายอาสาสมัครร่วมพัฒนาทักษะของผู้เรียน พัฒนาทักษะใหม่ที่แตกต่างจากเดิมเพื่อสร้างผลลัพธ์ในบริบทงานที่เปลี่ยนไป เป็นผู้รอบรู้ มองการณ์ไกล และขับเคลื่อนงานวิชาการแบบใหม่ต่อการจัดการศึกษาในยุคพลิกผัน

ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย สถานศึกษามีการวัดและการประเมินผลที่สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนทั้งทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ มีการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน หลากหลาย และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ สถานศึกษามีการดำเนินงานเชิงรุก รวมถึงมีช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะหรือผลสะท้อนกลับต่อการจัดการศึกษา ผู้นิเทศมีความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมบรรยากาศการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันมีผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผันเป็นกระบวนทัศน์เชิงพหุ ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านดิจิทัล วิกฤตการเกิดโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศ สังคม สุขภาพ ความเป็นอยู่ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต จะเห็นได้จากการชี้แจงการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนายอัมพร พินะสา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากกรณีที่มีผู้เสนอความคิดเห็นเรื่องปัญหาจากการเรียนออนไลน์ อาทิ อุปกรณ์ไม่พร้อม สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่มี เพิ่มภาระค่าใช้จ่าย เป็นต้น จึงได้ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการสอนได้หลายรูปแบบ เช่น ON-AIR, ONLINE, ON-DEMAND, ON-HAND, ON-SITE เป็นต้น โดยสถานศึกษาสามารถจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้ตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนที่ปิดเรียนต้องใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์เพียงอย่างเดียว สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการ ซึ่งส่งผลกับการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์โดยตรง เพื่อช่วยวิเคราะห์ให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค นำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานโครงการวิจัยคาดการณ์อนาคตประเทศไทย ปี พ.ศ. 2573 โดยความร่วมมือของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ ได้กล่าวถึงสถานการณ์ในปัจจุบันที่ระบบการศึกษาไทยมีปัญหาและความท้าทายในหลายประเด็น ทั้งมาตรฐานการศึกษา ความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการศึกษาและแหล่งความรู้ที่มีคุณภาพ จำนวนนักเรียนที่ลดลง ค่านิยมต่อการศึกษา หลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคต การเรียนรู้ที่ไม่ตอบโจทย์ ความต้องการของตนเองและตลาดแรงงาน คุณภาพครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน ความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายการศึกษา ระบบการคัดเลือกเข้าทำงานที่มักพิจารณาจากวุฒิการศึกษาและชื่อเสียงของสถาบัน การศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ทำการวิจัยการพัฒนากระบวนทัศน์ รูปแบบ และกลไก การพัฒนาครูตามแนวคิดเครือข่ายเชิงพื้นที่ พบว่า กระบวนทัศน์ รูปแบบ และกลไกการพัฒนาครูตามแนวคิดเครือข่ายเชิงพื้นที่ คือ กระบวนทัศน์การพัฒนาครูที่มุ่งผลลัพธ์ผู้เรียนตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและชุมชน รูปแบบการพัฒนาครูเป็นรูปแบบผสมผสานออฟไลน์ ออนไลน์ มุ่งปฏิบัติตามความสามารถ และความเร็วในการเรียนรู้ และกลไกการพัฒนาครู คือ กลไกการใช้เครือข่ายเบญจภาคีของสถานศึกษา สถาบันผลิตครู ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และต้นสังกัดของสถานศึกษาระดับประเทศ และสอดคล้องกับ โชมา และดูลดี (Shoma & Daudi) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการสำรวจความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมในกรุงเทพมหานคร (KL) ในการดำเนินการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวโน้มสูงในการกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจของโรงเรียนพร้อมกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ชี้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการทำงานมากขึ้นจากวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน และมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางการบริหารการศึกษานี้เป็นการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษากล่าวคือ เมื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเปลี่ยน (Paradigm shift in goals of education) กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องได้รับการปรับเปลี่ยนตาม (Paradigm shift in process of education) แนวคิดนี้สะท้อนสิ่งที่ Dewey (1990) ได้พยายามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับจุดมุ่งหมายของการศึกษามาเป็นเวลา

มากกว่า 90 ปี อย่างไรก็ตามเมื่อเราทุกคนอยู่ท่ามกลางกระบวนทัศน์เดียวกัน เราจะนึกไม่ออกถึงกระบวนทัศน์อื่น ๆ ตามคำกล่าวของ อตัม สมิต แต่หากเราไม่หยุดค้นหา เชื่อได้ว่าอีกไม่นานจะมีกระบวนทัศน์ใหม่เกิดขึ้นและสามารถตอบปัญหาหรือได้รับการยอมรับของสังคมทางการบริหารการศึกษาอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านนโยบาย การวางแผน และการจัดการ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะกำหนดนโยบายที่มีลักษณะกว้างแต่ครอบคลุมและชัดเจน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวางแผนและดำเนินงานของสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาได้โดยเฉพาะการกำหนดและจัดสรรงบประมาณ เพื่อส่งเสริมด้านการศึกษาต่าง ๆ นั้น ต้องอาศัยฐานข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ เป้าหมายที่ชัดเจน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถมีทักษะในชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีหลายมิติ ทั้งด้านดิจิทัล ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จึงควรเป็นผู้ที่มีมุมมองกว้างไกล ยอมรับ และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยน ปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและทันต่อเวลาที่อยู่ในช่วงวิกฤต มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน สร้างค่านิยมและความเชื่อที่ดี เพื่อบรรลุเป้าหมายและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์วิกฤต ควรส่งเสริมสถานศึกษาที่มีความพร้อมให้จัดการศึกษาที่มีระบบการเรียนที่สามารถเลือกเรียนได้หลายช่องทาง ส่งเสริมให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ เป็นต้น มีการส่งเสริมการวัดและการประเมินผลที่สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งด้านการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ให้มีทักษะใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และส่งเสริมให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ เช่น วิธีการสอนโดยครูเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ (Coaching) ให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูออกแบบการวัด

และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานหลากหลาย และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้ อีกทั้งผู้บริหารที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาคควมมีการพัฒนาทักษะทางการบริหารให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ สามารถแก้ปัญหาพัฒนาผลงาน และเป็นผู้นำทางวิชาการได้

ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารควรมีการดำเนินงานเชิงรุก มีแนวทางในการนิเทศ การกำกับและติดตามแนวทางใหม่ พร้อมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคพลิกผัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาสำหรับอนาคต ที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ควรมีการศึกษาวิจัยทิศทางการบริหารงานวิชาการสำหรับอนาคต เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งต่าง ๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม

เอกสารอ้างอิง

- นพดล เจนอักษร, มัทนา วังถนอมศักดิ์ และนุชนรา รัตนศิริประภา. (2564). กระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาในยุคพลิกผัน. **วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์**. 5 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 51.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.krusmart.com/teaching-national-strategy/>. 2563.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ และศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ. อนาคตของการใช้ชีวิต. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://online.anyflip.com/fuvvc/wnaq/mobile/index.html>. 2564.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ และศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ. อนาคตของการเรียนรู้. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://online.anyflip.com/fuvvc/utuw/mobile/index.html>. 2564.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. การปฏิวัติเทคโนโลยี: ใครเป็นผู้ได้ประโยชน์สูงสุดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.nstda.or.th/sci2pub/ai-ethics/>. 2563.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการวิจัย
การพัฒนาระบบทศน์รูปแบบ และกลไกการพัฒนา
ครูตามแนวคิดเครือข่ายเชิงพื้นที่. กรุงเทพมหานคร:
พริกหวานกราฟิก.

อัมพร พิณะสา. สพฐ.วิธีใหม่ วิธีคุณภาพ. [online]. เข้าถึง
ได้จาก : <https://www.obec.go.th/archives/320316>.
2563.

Valliamah Shoma Vally G. and Khadijah Daudi. (2014).
The Implementation of School Based
Management Policy: An Exploration. Doctoral
dissertation University of Technology Malaysia.

Thomas S. Kuhn. (1970). The Structure of Scientific
Revolutions. 2nd ed. Chicago: University of
Chicago Press.